

Kunstnerisk utviklingsarbeid (KU)

- i lover og forskrifter
- historikk og kontekst
- nasjonalt og internasjonalt

Nina Malterud/Kjetil Solvik
UHR kunst, design og arkitektur 12.06.2019

Lov om universiteter og høyskoler (1995)

- første lov som omfatter alle statlige høyere utdanningsinstitusjoner

§ 1-1 Lovens formål

Denne lov har som formål å legge til rette for at universiteter og høyskoler

a) tilbyr høyere utdanning på høyt internasjonalt nivå.

b) utfører forskning og faglig og **kunstnerisk utviklingsarbeid** på høyt internasjonalt nivå.

c) formidler kunnskap om virksomheten og utbrer forståelse for prinsippet om faglig frihet og anvendelse av vitenskapelige **og kunstneriske** metoder og resultater, både i undervisningen av studenter, i egen virksomhet for øvrig og i offentlig forvaltning, kulturliv og næringsliv.

1986: Forskrift til eksamensloven om NMH:

*Norges musikkhøgskole har til formål å gi høyt kvalifisert undervisning til utdanning av skapende og utøvende musikere og musikkpedagoger, **drive kunstnerisk virksomhet og gjennomføre musikkfaglig forskning og utviklingsarbeid.***

1991: **Nasjonalt råd for kunstutdanning** opprettes, viktig forum

1992: Konferanse Åsgårdstrand «*Kunstfaglig forskning*»
- mange innvendinger mot begrepet

1996: Kunsthøgskolene i Oslo og Bergen opprettes.

Institusjonelt fokus på lovens tre oppgaver: utdanning, forskning (KU) og formidling.

Forskningsbasert utdanning

Departementet må følge opp disse forpliktelsene også for kunstutdanningene

Central Saint Martins College of Art and Design, London (2000)

- Art and design practices are intellectual pursuits in their own right not requiring translation to other terms in order to have sense and coherence
- Art and design works embody “meaning” through their interior symbolic languages and syntax (formal organisation)
- Art and design works embody “meaning” through their discursive relationship to other works in their field and their corresponding cultural positions
- Art and design works can be read by those trained in the subject in the same way that, for example, mathematicians read mathematics or philosophers read philosophy.

Formuleringer i loven får konsekvenser, eksempler:

Forskrift om ansettelse og opprykk i undervisnings- og forskerstillinger (KD):

Kompetansekrav basert på vitenskapelige **eller kunstneriske** kvalifikasjoner

Forskrift om kvalitetssikring og kvalitetsutvikling i høyere utdanning og fagskoleutdanning (KD)

... høy faglig kompetanse innenfor utdanning, forskning **eller kunstnerisk utviklingsarbeid**
og faglig utviklingsarbeid

Forskrift om tilsyn med utdanningskvaliteten i høyere utdanning (NOKUT)

... Studietilbudet skal ha relevant kobling til forskning og/eller **kunstnerisk utviklingsarbeid**
og faglig utviklingsarbeid.

Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk (KD 2011)

... 3. syklus (ph.d.): forskning **eller kunstnerisk utviklingsarbeid**

Kunstnerisk utviklingsarbeid etter 1996

Tre institusjoner - Kunsthøgskolene i Oslo og Bergen og Norges musikkhøgskole – blir særlige pådrivere overfor departement og Stortinget for strukturer for KU og finansiering, og i fagmiljøet for felles begrepsforståelse og kvalitet.

- Ønske om opprettelse av doktorgrad på kunstnerisk grunnlag
- Behov for prosjektfinansiering (som NFR)

Viktige aktører: PKU og NRKU

Forskning
Faglig utviklingsarbeid

FoU

Kunstnerisk utviklingsarbeid

1999: To utredninger – musikk- og kunstutdanning – påpeker behov for doktorgradsnivå

Norsk musikkutdanning *Fra vugge til podium:*

... Utvalget vil imidlertid peke på institusjonenes behov for å utvikle spesielle programmer for utvikling av rent utøvende eller skapende kompetanse på doktorgradsnivå.

... i tvil om hvorvidt dette bør organiseres innenfor doktorgradssystemet.

... liten mening med mindre det framstår som attraktivt for de aller fremste kunstnere

... foreslår at det i første omgang settes i gang forsøksvirksomhet med utøvende og skapende kompetanseutviklingsprogrammer på doktorgradsnivå, men uten at dette så langt forankres i en doktorgrad.

2000 Forslag til program for kunstnerisk kompetanseutvikling i kunstutdanningsinstitusjonene

Innstilling til departementet fra en arbeidsgruppe opprettet på oppdrag av dem, repr. fra Kunsthøgskolen i Bergen, Kunsthøgskolen i Oslo og Norges musikkhøgskole

2003 Stipendiatprogrammet opprettes

- 6 stipendiatstillinger som ca 10 institusjoner konkurrerte om
- Rammeverk basert på UHRs veiledende retningslinjer for doktorgrad

St.meld. nr. 18 (2001-2002) *Kvalitetsreformen*:

- Stipendprogrammet er etablert som en parallell til de ordinære doktorgradsprogrammene, foreløpig for en periode på fem år.

Stipendprogrammet skal ivareta og tilpasses utøvende og skapende kunstnerisk virksomhet, og selve kunstutøvelsen skal stå i sentrum for stipendiatenes prosjekter.

Programmet skal føre frem til kompetanse på nivå med førsteamanuensis på linje med de organiserte doktorgradsprogrammene, men skal foreløpig ikke lede frem til en akademisk grad.

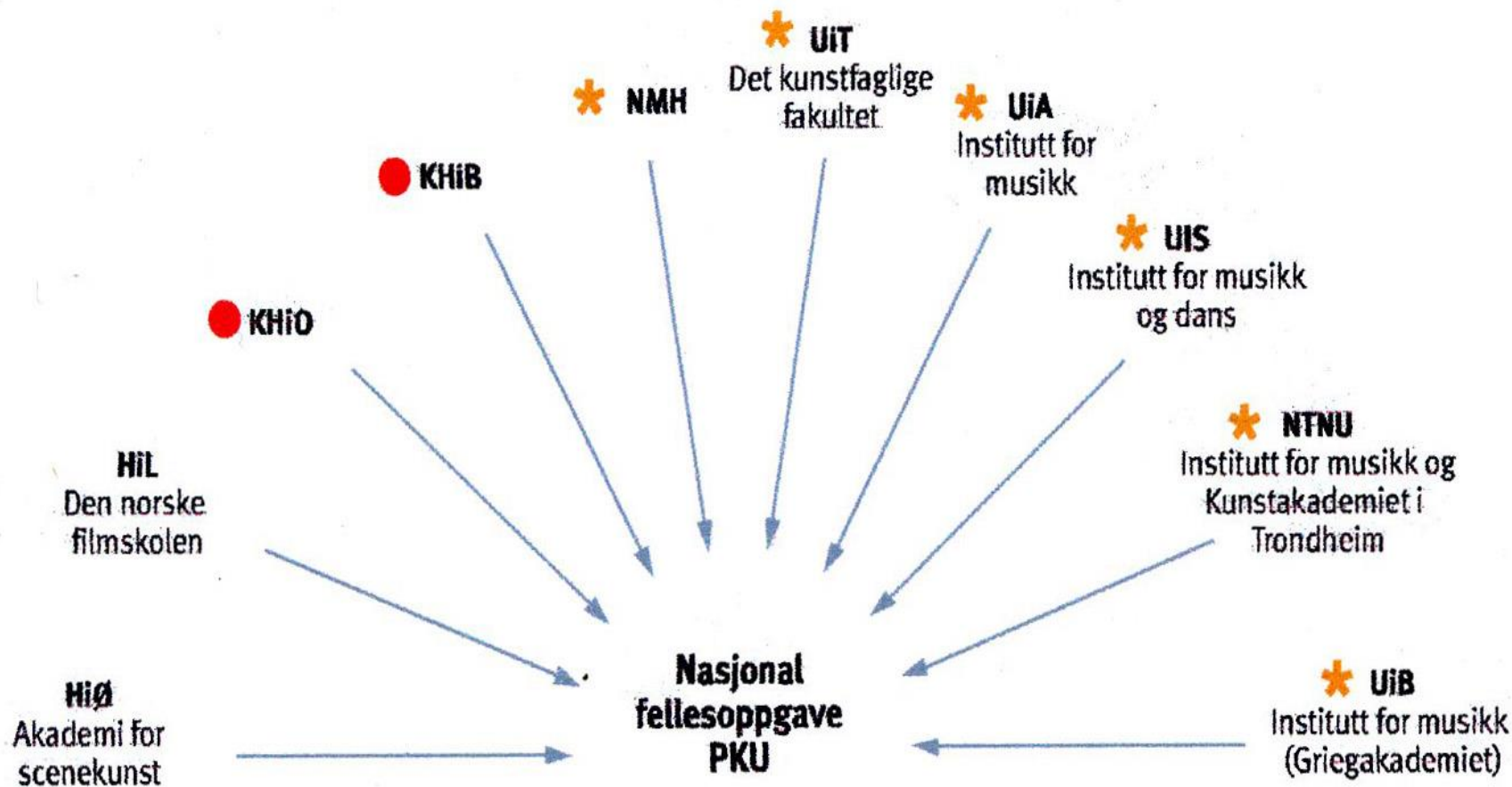

The norwegian
artistic research
programme

Program for kunstnerisk utviklingsarbeid

Stipendiatprogrammet 2003

Prosjektprogrammet 2010

- * **HiØ**: Høgskolen i Østfold, **HiL**: Høgskolen i Lillehammer, **KHiO**: Kunsthøgskolen i Oslo, **KHiB**: Kunst- og designhøgskolen i Bergen, **NMH**: Norges musikkhøgskole, **UiT**: Universitetet i Tromsø, **UiA**: Universitetet i Agder, **UiS**: Universitetet i Stavanger, **NTNU**: Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet, **UiB**: Universitetet i Bergen.

Fra Stipendiatprogrammet til ph.d.

- Stipendiatprogrammet siden 2003 uten gradsuttelling (*likeverdige med ph.d.*)
- Kvalifikasjonsrammeverket, versjon 2011: Stipendiatprogrammet under 3. syklus ph.d.
- Prosess for overgang til institusjonsbaserte ph.d.-program
  - PKU, NRKU og institusjonene dialog med KD, fra 2012
- Nytt mengdekrav fra KD ifm Strukturreformen
  - Minst 15 stipendiater i et program
- KD 2018: Ny ph.d. i kunstnerisk utviklingsarbeid
- KHiO, NMH, UiB og NTNU har nå vedtatt egne forskrifter og opprettet program

Kunnskapsdepartementet 04.01.2018
Ny ph.d. i kunstnerisk utviklingsarbeid:

- Kunstutøvelsen skal stå i sentrum for doktorgradsarbeidet. Samtidig skal kunstutøvelsen følges av en eksplisitt refleksjon som ved presentasjon av prosjektet gjør det mulig for andre å ta del i den arbeidsmåten og innsikten som det kunstneriske utviklingsarbeidet genererer.

Positiv evaluering av plattformen i Stipendiatprogrammet :

‘Den norske modellen’ (2017)

... at den fullt og helt tar utgangspunkt i kunsten og den kunstneriske aktivitetens virksomhet og produktutvikling, og at dokumentasjon av prosessen og resultatet ikke følger en bestemt mal i form av en avhandling eller lignende, men har et uttrykk som er nært knyttet til den kunsten som presenteres.

... produseres gjennom, og ikke ved siden av praksis.

... Refleksjonen kan ligge implisitt eller eksplisitt i det kunstneriske prosjekt.

I PKUs program for kunstnerisk utviklingsarbeid ligger et særskilt krav om eksplisitt formidling av refleksjonen i arbeidet. Det er viktig at formidlingen blir gjort på en god måte og i kanaler som kan nå de som burde nås.

... Uten kunstverk, ingen refleksjon og heller ikke noe kunstnerisk utviklingsarbeid.

Ph.d i kunstnerisk utviklingsarbeid

UHR veiledende retningslinjer 2018

- Doktorgradsresultatet skal bestå av **et kunstnerisk resultat samt materiale som dokumenterer kunstnerisk refleksjon**.
- Det kunstneriske resultatet skal være et selvstendig arbeid som oppfyller internasjonale standarder med hensyn til nivå og etiske krav innen fagområdet.
- ... ligge på et nivå som gjør at det kan bidra til utvikling av ny kunnskap, innsikt og erfaring innen fagområdet.
- ... et kunstnerisk arbeid på høyt nivå når det gjelder originalitet, uttrykk, koherens og formidling.
- Krav til dokumentasjon av refleksjon:
  - prosess mht. kunstneriske valg og vendepunkt, bruk av teori og metoder, dialog med ulike nettverk og fagmiljøer mm.
  - plassering og beskrivelse av eget kunstneriske ståsted og arbeid i forhold til det aktuelle fagfeltet, nasjonalt og internasjonalt
  - bidrag til fagutviklingen i feltet, herunder eventuelle faglige nyvinninger

Prosjektprogrammets krav

- Klar forankring i kunstnerisk praksis;
- Frembringe nye kunstneriske perspektiver og bidra til utvikling av kunstfeltet;
- Bidra med refleksjon omkring innhold og kontekst;
- Bidra til artikulering av og refleksjon omkring metoder og arbeidsformer;
- Fremme kritisk dialog innen eget fagmiljø og med andre relevante fagmiljøer;
- Være tilgjengelig for offentligheten i faglig relevante former;
- Være avgrenset i prosjektform, med en prosjektbeskrivelse som utgangspunkt

Vekt på kunstnerisk utviklingsarbeid (Jørgensen–utvalget) UHR-rapport februar 2007

- Kunstnerisk utviklingsarbeid dekker kunstneriske prosesser som fører fram til et offentlig tilgjengelig kunstnerisk produkt.
- I denne virksomheten **kan** det også inngå en eksplisitt refleksjon rundt utviklingen og presentasjonen av kunstproduktet.

Vekt på kunstnerisk utviklingsarbeid

- Kunstutdanningsinstitusjonene med sine fagfolk har et ansvar for å drive fagfeltene framover, bidra til relevant faglig diskurs, og formidle denne virksomheten ikke bare til studenter, men til større fagmiljøer og allmennheten.
- Utvikling av kritisk refleksjon, formulert på måter som kan nå flere enn de interne faglige kretser og dermed utsette fagene for diskusjon, er en viktig utfordring for disse utdanningsmiljøene.

Jørgensenutvalget om tre mulige typer tellekanter for KU

1. Produksjon av kunstnerisk utviklingsarbeid

Utvalget har konkludert med at en indikator som baseres på registrering av KU, enten dette er alt eller noe (det fremragende), ikke kan anbefales ut fra de krav mandatet stiller opp.

Utvalget har også konkludert med at en indikator som baseres på et utvalg av KU, valgt av institusjonene og knyttet opp mot en evalueringsprosedyre, heller ikke kan anbefales.

2. Kandidater som har fullført stipendprogram for KU

3. Tildeling av nasjonale prosjektmidler

KU i CRISStin

Jørgensenutvalget 2007:

Dokumentasjonen av kunstnerisk utviklingsarbeid er mangelfull i dag.

Uten bedre synliggjøring kan KU komme til å bli nedprioritert på ulike nivåer i universitets- og høgskolesektoren.

Utvalget vil derfor anbefale at det gjennomføres et utredningsarbeid for å komme fram til bedre registreringssystemer for KU, slik at institusjoner og fagmiljø kan utgå fra visse felles grunnkategorier og felles begreper for å synliggjøre og rapportere sitt kunstneriske utviklingsarbeid på en gjennomtenkt og brukertilpasset måte.

- NRKU leverte forslag om registreringsformat til CRISStin i 2013
- Økende bruk av Research Catalogue, vitenarkiv med mer

UNIVERSITETS- OG HØGSKOLERÅDET

The Norwegian Association of Higher Education Institutions

Forskning og utviklingsarbeid innen fagområdet kunst

1995–2015: 20 år med kunstnerisk utviklingsarbeid

Rapport fra arbeidsgruppe
oppnevnt av Nasjonalt råd for kunstnerisk utviklingsarbeid,
Universitets- og høgskolerådet

Kvaliteter som kunstnerisk utviklingsarbeid tilfører feltet:

- genererer kunnskapsutvikling på kunstnerisk grunnlag
- artikulere og tematiserer faglige spørsmål gjennom kunstnerisk praksis og refleksjon
- utvikler og utfordrer et bredt spekter av uttrykks- og dokumentasjonsformer
- etablerer arenaer for faglig deling både for prosess og resultat
- kvalifiserer refleksjon i institusjonene gjennom faglig kontekstualisering og kritisk drøfting
- bidrar til og utfordrer kunstnerisk praksis og kunstfeltets diskurser
- styrker kunstnerisk kompetanse i samfunnet

Internasjonal kontekst

Kunstnerisk utviklingsarbeid (Norge)

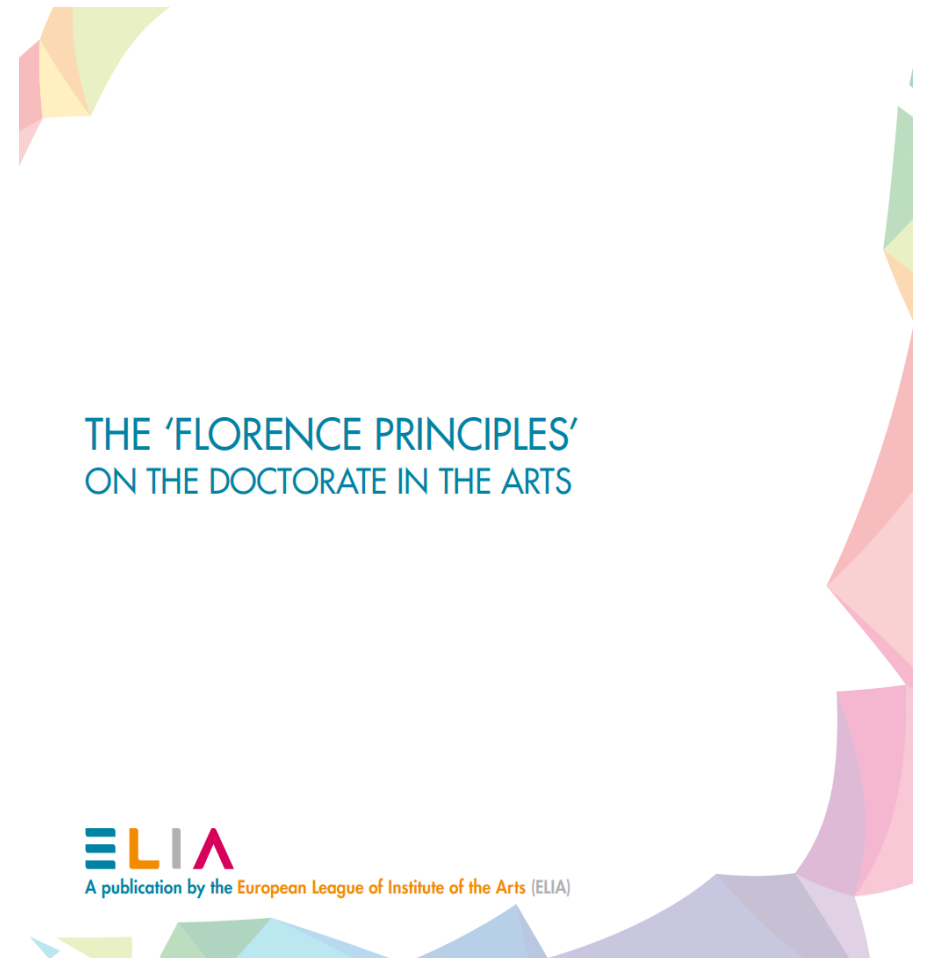
- *Konstnärlig forskning* (Sverige)
- *Kunstnerisk utviklingsvirksomhed* (Danmark)
- *Artistic Research* – ulike betydninger i ulike land

Kunstnerisk ph.d. er tema i mange land

- Ulike krav til teori og tekst
- Norge forbilde for mange med «Den norske modellen»

Viktige aktører: ELIA og AEC

- ELIA: Florence Principles 2017

Kunstnerisk forskning eller kunstnerisk utviklingsarbeid?

NRKUs konklusjon 2015:

- Beholde det vel etablerte begrepet kunstnerisk utviklingsarbeid - *inntil videre*
- Vitenskapelig og kunstnerisk er parallelle i dagens lover og forskrifter i dag, vi ønsker å beholde en uttalt plass i lover og forskrifter
- Kunstnerisk utviklingsarbeid inngår allerede i et bredt inkluderende forskningsbegrep
  - Jfr NKR, Forskningsmeldingen, CRISin
- *Kunstnerisk utviklingsarbeid* utgjør forskning og utviklingsarbeid for fagområdet kunst, oversettes med *Artistic Research*

Kunstnerisk forskning eller kunstnerisk utviklingsarbeid?

Hva med ny lov?

- Det vi har fått til fram til nå, har vært avhengig av KU eksplisitt i loven
- Utvikling av rammeverk, krav og metoder innen norsk KU har hatt stor innflytelse internasjonalt i *artistic research* miljø
- Mange tilnærminger og gråsoner mellom KU og vitenskap – er det viktig å holde forskjellene tydelig?
- Utfordring at *kunstnerisk utviklingsarbeid* peker mot U i FoU
- Alternativ *forskning*, underforstått som inkluderende begrep?
- Alternativ *kunstnerisk forskning*?